

УДК 341

Переп'олкін Сергій Михайлович,
кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ, м. Дніпро)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2914-5898>

ТЕРМІНОЛОГІЧНА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ КАТЕГОРІЙ «ОБ'ЄКТ» І «ПРЕДМЕТ» У ДОКТРИНІ МІЖНАРОДНОГО МИТНОГО ПРАВА

У статті досліджено погляди вчених щодо вживання категорій «об'єкт» і «предмет» під час характеристики поняття міжнародного митного права та внесено на обговорення власні міркування стосовно доцільності розробки єдиного узгодженого наукового підходу щодо їх інтерпретації та вживання. Запропоновано під час здійснення характеристики поняття міжнародного митного права послуговуватися похідними від категорій «об'єкт» і «предмет» термінами «предмет міжнародного митного права» і «об'єкт міжнародних митних правовідносин».

Ключові слова: міжнародне митне право; предмет; об'єкт; міжнародні митні відносини; правове регулювання; митне право; митна справа.

Постановка проблеми. Однозначність термінології є однією з основних цілей, до якої прагне кожна галузь юридичної науки, зокрема, й наука міжнародного митного права, адже відсутність узгодженого підходу до розуміння термінів, якими оперують учені, як і відсутність усталеного підходу до вживання термінів, які співвідносяться як ціле і частина, плутанина під час визначення таких термінів або їх синонімічне вживання, не сприяють пізнанню сутності міжнародного митного права. Особливої актуальності проблематика термінологічної невизначеності в доктрині міжнародного митного права отримує, коли на наукове обговорення виносяться такі її теоретичні категорії, як «об'єкт» і «предмет».

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми свідчить про те, що у представників доктрини міжнародного митного права існують значні розбіжності в поглядах щодо розуміння категорій «об'єкт» і «предмет». Зокрема, непоодинокими є такі випадки: одні автори обґрунтовують наявність у міжнародного митного права об'єкта і предмета, а інші визнають існування лише його предмета правового регулювання; одні вчені називають об'єктом те, що інші називають предметом, і навпаки; одні дослідники визначають предмет міжнародного митного права, виходячи з власних поглядів на його місце в системі права, а інші пропонують це робити, спираючись на визначення предмета національного митного права тощо. Комплексні теоретичні дослідження означеної проблематики у вітчизняній науці міжнародного митного права не проводилися.

Серед українських та зарубіжних авторів, праці яких було проаналізовано під час написання цієї статті, слід згадати такі прізвища: К. Г. Борисов, Н. Е. Буваєва, В. Г. Буткевич, Н. А. Воронцова, І. О. Климова, В. М. Малиновська, В. В. Мицик, Б. І. Нефедов, С. М. Овчинников, В. В. Прокопенко, Т. В. Русских, К. К. Сандровський, В. М. Хропанюк, О. Г. Чернявський, О. В. Шорников та ін.

Формування мети статті. Мета статті полягає у висвітленні доктринальних підходів до інтерпретації категорій «об'єкт» і «предмет» під час характеристики поняття міжна-

родного митного права та винесенні на обговорення власних міркувань стосовно їх можливого розуміння і вживання.

Виклад основного матеріалу. Огляд наукової та навчальної літератури з міжнародного митного права свідчить про існування двох підходів до інтерпретації та вживання термінів «об'єкт» і «предмет» під час характеристики поняття міжнародного митного права.

Представники першого з них (К. Г. Борисов, В. В. Мицик, К. К. Сандровський та інші) послуговуються обома цими термінами у словосполученнях «об'єкт міжнародного митного права» («об'єкт правового регулювання міжнародного митного права») і «предмет міжнародного митного права» («предмет міжнародних митних правовідносин»). У цілому їх погляди на об'єкт міжнародного митного права як на міжнародні відносини збігаються. Відмінними вони є за обраними критеріями, що використали вчені для визначення кола таких відносин.

К. Г. Борисов, наприклад, визначає об'єкт міжнародного митного права в широкому розумінні та стверджує, що він являє собою міжнародні митні відносини в цілому, тобто весь комплекс митних відносин світового співтовариства у всьому різноманітті їх зв'язків, спрямованих на повагу митного суверенітету їх учасників. Однак далі несподівано, всупереч логіці власних міркувань і викладеного вище визначення зазначеної категорії, та без належного пояснення, автор вказує, що об'єктом правового регулювання міжнародного митного права (у розумінні об'єкта міжнародного митного права – П. С.) є міжнародні економічні відносини держав у сучасній загальній системі міждержавних зв'язків, спрямованих на повагу економічного та митного суверенітету їх учасників [1, с. 9, 29].

В. В. Мицик вважає, що об'єктом міжнародного митного права (автором також використовується словосполучення «об'єкт правового регулювання міжнародного митного права» – П. С.) є договірні відносини між його суб'єктами, пов'язані з митним оформленням осіб, вантажів, транспортних засобів та інших предметів, які переміщуються через митний кордон, а також відносини, що виникають унаслідок взаємного співробітництва держав у питаннях запобігання митним злочинам, їх розслідування та покарання за них, і які зафіксовані в міжнародних двосторонніх або багатосторонніх митних угодах [2, с. 79]. Тобто автор звужено розглядає об'єкт міжнародного митного права, виключаючи з нього міжнародні відносини, що безпосередньо здійснюються між його суб'єктами до укладення міжнародного договору, а також міжнародні відносини, правове регулювання яких здійснюється на основі норм міжнародних звичаїв. Крім цього, поряд із митним оформленням існують й інші заходи реалізації митної політики держав, наприклад, справляння митних платежів, здійснення митного контролю тощо, з приводу яких суб'єкти міжнародного митного права вступають у міжнародні митні відносини, і про які не слід забувати автору, який намагається побудувати визначення поняття об'єкта (предмета) міжнародного митного права шляхом викладення їх вичерпного переліку.

К. К. Сандровський, зі свого боку, у визначенні об'єкта міжнародного митного права не виходить за межі його розуміння як суто міждержавних відносин та пропонує розглядати об'єкт міжнародного митного права як міждержавні відносини відповідно до всього кола питань митного характеру – і власне митні (наприклад, договірні відносини щодо спрощення і гармонізації митних процедур, що стосуються пропуску через митний кордон фізичних осіб, вантажів, транспортних засобів і різного роду предметів та цінностей), і відносини, безпосередньо з ними пов'язані (наприклад, відносини між державами щодо надання привілеїв та імунітетів, серед яких, як відомо, передбачені також і митні привілеї). Проте у власному визначенні міжнародного митного права автор розширює коло учасників таких відносин до всіх суб'єктів міжнародного права та включає, на нашу думку, безпідставно, до його об'єктної сфери, крім митних відносин, також відносини у сфері міжнародних економічних, торговельних, транспортних зв'язків і туризму. За такого тлумачення об'єкта міжнародного митного права, К. К. Сандровський порушує визначений ним же критерій самостійності міжнародного митного права як галузі міжнародного права – спе-

цифіка об'єкта регулювання, якому відповідають саме міждержавні митні відносини [3, с. 44, 32].

Зауважимо також, що ні внутрішньодержавне митне право, ні міжнародне митне право не регулюють і не можуть регулювати відносини, пов'язані з митним оформленням осіб (фізичних осіб) або їх пропуску через митний кордон, бо митному оформленню підлягають тільки товари, транспортні засоби комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон держави, а порядку пропуску через митний кордон фізичних осіб взагалі не існує.

Схожими погляди українських учених є і на предмет міжнародного митного права, який вони ототожнюють із предметом міжнародних митних правовідносин та інтерпретують як матеріальні цінності й матеріальні та нематеріальні блага, дії чи утримання від дій. Зокрема, К. К. Сандровський визначає як приклад предмета міжнародних (митного характеру) правовідносин, конкретні дії з приводу співробітництва та взаємодопомоги у боротьбі з митними правопорушеннями, очікувані блага матеріального характеру від укладення торгово-економічної угоди про надання режиму найбільшого сприяння [3, с. 46].

В. В. Мицик конкретних прикладів предмета міжнародного митного права не наводить, бо вважає: «його предметом може бути будь-який предмет будь-якої галузі права, але тільки за певних умов дії та часу: при митному оформленні (зберіганні) митними органами, при переміщенні через державний митний кордон, при порушенні міжнародного митного законодавства на території країни, а також виключно на час дії міжнародної митної угоди. Поза цими умовами предмет міжнародного митного права залишається предметом іншої галузі права – найчастіше, враховуючи його специфіку, він буває предметом міжнародного економічного, торговельного, транспортного, фінансового права» [2, с. 80].

Зазначимо, що за такого тлумачення міжнародне митне право взагалі не має власного предмета. Щодо вказаних автором умов дії та часу, то, на нашу думку, вони також є дискусійними. По-перше, у міжнародному праві не існує такого явища, як міжнародне митне законодавство. Не використовується цей термін і в теорії митного та міжнародного митного права. По-друге, усі дії, що здійснюються митними органами в межах території певної держави, зокрема й пов'язані з притягненням до відповідальності за порушення митних правил, регламентуються законодавством, переважно митним, цієї держави, і тому не можуть визначати предмет міжнародного митного права, яке є складовою іншої правової системи – міжнародного права. По-третє, зі змісту статті складно зрозуміти позицію автора щодо виду міжнародної митної угоди, під час дії якої предмет міжнародного економічного, торговельного, транспортного або міжнародного фінансового права перетворюється на предмет міжнародного митного права, а також щодо механізму такого перетворення тощо.

К. Г. Борисов, на відміну від В. В. Мицика та К. К. Сандровського, доходить висновку, що предмет міжнародного митного права складають міждержавні зв'язки, що виникають у процесі переміщення через митний кордон товарів, фізичних осіб, предметів, послуг та капіталів. Тобто за такого підходу К. Г. Борисов називає предметом міжнародного митного права те, що українські вчені визнають його об'єктом. До того ж учений, з одного боку, звужує предмет міжнародного митного права до суто міждержавних відносин, а з іншого – на нашу думку, також необґрунтовано, розширює його межі за рахунок включення до нього відносин, не пов'язаних із переміщенням через митний кордон товарів, транспортних засобів комерційного призначення [1, с. 7, 29].

Представники другого підходу, характеризуючи поняття міжнародного митного права, використовують лише термін «предмет» у словосполученні «предмет міжнародного митного права» («предмет правового регулювання міжнародного митного права») і не оперують таким терміном, як «об'єкт». Як і у їхніх опонентів, погляди представників другого підходу на «предмет міжнародного митного права» як на міжнародні відносини також у цілому збігаються. Однак коло таких відносин та критерії їх визначення у багатьох з них відрізняються.

С. М. Овчинников, наприклад, власного визначення предмета міжнародного митного права не пропонує, але зазначає, що під час його визначення слід виходити з формулюван-

ня предмета національного митного права, бо воно має первинний характер. Автор з цією метою посилається на ст. 3 Митного кодексу РФ [4, с. 81].

Схожу позицію обстоює і український правник Т. В. Русских, однак визначальним для встановлення кола суспільних відносин, що регулює міжнародне митне право, тобто його предмета, вбачає словосполучення «питання митного характеру», під яким пропонує розуміти: «все, що входить в доктринальне вітчизняне поняття митної справи, а також взаємообумовлючі сфери буття» [5, с. 18].

Практично аналогічного погляду щодо змісту предмета міжнародного митного права дотримується ще один вітчизняний науковець, В. В. Прокопенко, який стверджує, що «думка низки науковців єдина щодо предмета правового регулювання міжнародного митного права, – це суспільні відносини між суб'єктами міжнародного права, які виникають у процесі їх співпраці з питань митного (і не тільки) характеру» [6, с. 377].

Зазначимо, що за таких підходів визначень предмета міжнародного митного права може буде стільки, скільки й фахівців, що його вивчають, адже єдиного розуміння предмета національного митного права, як і кола питань митного (і не тільки) характеру, не існує ні на законодавчому, ні на доктринальному рівнях.

Окремі вчені, наприклад Н. А. Воронцова та І. О. Климова, визначають предмет міжнародного митного права через його порівняння з предметом міжнародного економічного права, а саме з міждержавними економічними відносинами та відносинами в галузі економіки між державами та іншими суб'єктами міжнародного права. Відповідно до їхніх міркувань, предмет міжнародного митного права є більш комплексним і включає в себе й неекономічні відносини, що виникають у сфері митного співробітництва держав. Серед останніх особливе місце належить аспектам адміністративної відповідальності, заходам щодо боротьби з контрабандою, необхідності проведення оперативно-розшукової роботи. Ці правовідносини, очевидно, виходять за рамки міжнародного економічного права, підсумовують учені [7, с. 74].

Зауважимо, що за такого розуміння предмет міжнародного митного права включає в себе предмет міжнародного економічного права, а отже, з позиції логіки, напрошується висновок, що міжнародне економічне право є складовою частиною міжнародного митного права. Однак у дійсності це не так. Визнають це і Н. А. Воронцова та І. О. Климова, коли вказують на те, що міжнародному митному праву як самостійній галузі міжнародного права властивий власний предмет регулювання – міждержавні митні відносини [7, с. 75].

Відповідає таке твердження й прийнятому в загальній теорії права підходу до розуміння предмета правового регулювання як одного з головних критеріїв галузевого розмежування норм права.

Отже, якщо кожній окремій галузі права має відповідати певна сукупність якісно однорідних суспільних відносин, то для міжнародного митного права такими відносинами є саме міжнародні митні відносини. Водночас інші, споріднені з міжнародними митними відносинами та пов'язані з переміщенням товарів, транспортних засобів та інших предметів через митний кордон, зв'язки, зокрема у сфері міжнародної економіки, торгівлі, транспорту, фінансів, туризму тощо, хоча безпосередньо й не регулюються нормами міжнародного митного права, однак все одно опосередковано перебувають під його впливом.

З огляду на викладене, можна стверджувати, що предмет міжнародного митного права складають міжнародні митні відносини. Усі інші, вказані вище, види міжнародних відносин у сукупності утворюють предмет правового впливу міжнародного митного права, який, таким чином, є значно ширшим за обсягом, аніж його предмет правового регулювання.

Не менш оригінальною можна вважати характеристику предмета міжнародного митного права, побудовану на основі диференціації міжнародних відносин, що виникають між державами та міжнародними міжурядовими організаціями, на групи залежно від сфер міжнародного митного співробітництва. Так, В. М. Малиновська, вважає, що предмет міжнародного митного права складають такі групи відносин: відносини у сфері організації митного контролю за переміщенням товарів, багажу, послуг і капіталів через митні кордони держав і митних союзів; відносини у сфері встановлення і (або) уніфікації митних тарифів, що діють на митних

територіях держав або митних союзів; відносини у сфері узгодженого застосування заходів нетарифного регулювання міжнародної торгівлі; відносини у сфері спрощення і гармонізації митних процедур (митних режимів); відносини у сфері узгодженого застосування митних пільг і преференцій; відносини у сфері організації спільних заходів щодо боротьби з контрабандою та іншими митними правопорушеннями [8, с. 52]. Своєю чергою, Н. Е. Буваєва теж виділяє шість груп міжнародних митних відносин, однак по-іншому визначає сфери, на основі яких здійснює відповідний поділ, а саме: узгодження правил класифікації та кодування товарів у митних цілях (правил побудови товарних номенклатур митних тарифів); уніфікації правил митної оцінки товарів, правил визначення митної вартості товарів; узгодження правил визначення країни походження товарів та застосування митних пільг і преференцій; спрощення та гармонізації митних процедур та інших митних формальностей; організації митного контролю за переміщеннями осіб, товарів і транспортних засобів і супутні їм відносини; терміни митного контролю, права та обов'язки третіх осіб, інформування, консультування, оскарження тощо; боротьби з контрабандою та іншими митними правопорушеннями [9, с. 25].

Не вдаючись до дискусії з приводу використаних В. М. Малиновською та Н. Е. Буваєвою словесних конструкцій для формулювання пропонованих ними сфер міжнародного митного співробітництва, зауважимо, що будь-яке визначення предмета міжнародного митного права, сформульоване шляхом конкретизації видів міжнародних відносин, що його складають, у вичерпному переліку, зокрема й наведені вище, не здатне охопити усієї багатоманітності таких відносин, а отже, є не повним. Адже, як слушно наголошують з цього приводу автори підручника «Загальна теорія права», за загальною редакцією професора М. І. Козюбри: «Коло суспільних відносин, що підлягають правовому регулюванню, не є постійним; воно може змінюватися залежно від потреб суспільства» [10, с. 98].

Тим більше, що міжнародними митними відносинами, які в сукупності складають предмет міжнародного митного права, поряд із відносинами міжнародного митного співробітництва, є також відносини з питань взаємної адміністративної допомоги в митних справах та відносини боротьби (або конфлікту) між суб'єктами міжнародного митного права в митних справах, які на основі різних критеріїв так само диференціюються на різні види.

Крім того, вважаємо, що характеристика поняття міжнародного митного права буде більш повною, якщо з цією метою разом із терміном «предмет міжнародного митного права» вживати термін «об'єкт міжнародних митних правовідносин», визначення якого (незважаючи на те, що в теорії міжнародного права існують різні бачення об'єкта міжнародних правовідносин) залишилося поза увагою вчених, що досліджували різні аспекти міжнародного митного права.

В. Г. Буткевич, наприклад, вказує на існування різних поглядів на об'єкт міжнародних правовідносин: 1) об'єкт правовідносин та об'єкт права – це одне й те саме; 2) територія, дії, утримання від дій, природні багатства континентального шельфу, об'єкти, які запустили в космічний простір; 3) конкретні матеріальні й нематеріальні блага (політичні, матеріальні, духовні, особисті тощо), з приводу яких склалися суб'єктивні права та обов'язки суб'єктів; 4) зобов'язання, що випливають із правових норм; 5) всі сторони державної діяльності; 6) влада, населення і територія; 7) сукупність позитивних і негативних дій суб'єктів міжнародного права; 8) все те, що стосується міжнародних відносин; 9) сила природи, сила людей і сила суспільства; 10) інтереси держав тощо.

Щодо власного погляду на об'єкт міжнародних правовідносин, то вчений доходить висновку, що ним можуть бути тільки суспільні відносини. Відповідно до його міркувань, різниця між об'єктом міжнародного права (система міжнародних відносин) та об'єктом міжнародних правовідносин (чітко визначені міжнародні відносини) криється в обсязі відносин, що підлягають регулюванню, у ступені їх індивідуальності [11, с. 454–455].

Ми, зі свого боку, поділяємо думку тих науковців, які стверджують, що об'єктом міжнародних правовідносин є фактична поведінка їх учасників, що виявляється в діях або утриманні від дій, тобто діяльність, що здійснюється в межах міжнародних відносин, які складають предмет правового регулювання міжнародного права.

Отже, об'єктом міжнародних митних правовідносин є фактична поведінка, діяльність їх учасників, що здійснюється в межах міжнародних митних відносин, які складають предмет міжнародного митного права.

Висновки. З огляду на викладене вище, з метою вироблення узгодженого підходу до вживання термінів «об'єкт» і «предмет» під час характеристики поняття міжнародного митного права, сучасна парадигма його дослідження повинна ґрунтуватися на таких теоретичних положеннях, що мають методологічне значення:

1) категорії «об'єкт» і «предмет» мають важливе значення для з'ясування сутності міжнародного митного права, їх не можна ототожнювати за жодних обставин;

2) категорія «предмет» є вихідною для теоретичної характеристики поняття «предмет міжнародного митного права», а категорія «об'єкт» – для теоретичної характеристики поняття «об'єкт міжнародних митних правовідносин»;

3) предмет міжнародного митного права складають міжнародні митні відносини;

4) міжнародними митними відносинами є відносини міжнародного митного співробітництва, відносини з питань взаємної адміністративної допомоги в митних справах та відносини боротьби (або конфлікту) між суб'єктами міжнародного митного права в митних справах. На основі різних критеріїв означені групи відносин можуть бути додатково диференційовані на різні види;

5) інші, споріднені з міжнародними митними відносинами та пов'язані з переміщенням товарів, транспортних засобів та інших предметів через митний кордон, зв'язки, зокрема у сфері міжнародної економіки, торгівлі, транспорту, фінансів, туризму тощо, у сукупності утворюють предмет правового впливу міжнародного митного права, який є значно ширшим за обсягом, аніж його предмет правового регулювання;

б) об'єктом міжнародних митних правовідносин є фактична поведінка, діяльність їх учасників, що здійснюється в межах міжнародних митних відносин, які складають предмет міжнародного митного права.

Запропонований нами підхід до вживання категорій «об'єкт» і «предмет» у доктрині міжнародного митного права, а також розуміння понять «предмет міжнародного митного права» та «об'єкт міжнародних митних правовідносин», певною мірою, не співпадає із представленими у сучасній науці міжнародного митного права поглядами, тому полеміка з приводу означеної проблематики може й повинна тривати й надалі.

Список використаних джерел

1. Борисов К. Г. Международное таможенное право : учеб. пособие. 2-е изд., доп. Москва: Изд-во РУДН, 2001. 616 с.
2. Мицик В. В. Поняття, місце і роль сучасного митного права та його складових : міжнародного, національного і позитивного митного права країни. *Український часопис міжнародного права*. 1994. № 1. С. 73–82.
3. Сандровский К. К. Международное таможенное право: учебник. 2-е изд., испр. Киев: Знання, КОО, 2001. 464 с.
4. Овчинников С. Н. Предмет и система международного таможенного права. *Таможенная политика России на Дальнем Востоке*. 2009. № 1. С. 79–83.
5. Русских Т. В. Міжнародне митне право та система його джерел. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер. Право. 2015. Вип. 35. Ч. I. Т. 3. С. 17–20.
6. Прокопенко В. В. Місце міжнародного митного права у системі міжнародного права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 57. С. 375–380.
7. Воронцова Н. А., Климова И. А. Международное таможенное право в системе международного права. *Московский журнал международного права*. 2016. № 1. С. 68–78.
8. Малиновская В. М. Система международного таможенного права. *Международное публичное и частное право*. 2006. № 1. С. 52–55.
9. Буваева Н. Э. Международное таможенное право : учеб. для магистров / под общ. ред. А. В. Зубача. Москва : Изд-во Юрайт, 2013. 376 с.
10. Козюбра М. І., Погребняк С. П., Цельєв О. В., Матвєєва Ю. І. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2016. 392 с.

11. Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / за ред. В. Г. Буткевича. Київ: Либідь, 2002. 608 с.

Перепелкин Сергей Михайлович,
кандидат юридических наук, доцент
(Днепропетровский государственный университет внутренних дел,
г. Днепр)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2914-5898>

ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКАЯ НЕОПРЕДЕЛЕННОСТЬ КАТЕГОРИЙ «ОБЪЕКТ» И «ПРЕДМЕТ» В ДОКТРИНЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ТАМОЖЕННОГО ПРАВА

В статье исследованы взгляды ученых по поводу употребления категорий «объект» и «предмет» во время характеристики понятия международного таможенного права и вынесено на обсуждение собственные соображения о целесообразности разработки единого согласованного научного подхода к их интерпретации и употреблению. Предлагается при осуществлении характеристики понятия международного таможенного права пользоваться производными от категорий «объект» и «предмет» терминами «предмет международного таможенного права» и «объект международных таможенных правоотношений».

Ключевые слова: международное таможенное право; предмет; объект; международные таможенные отношения; правовое регулирование; таможенное право; таможенное дело.

Perepolkin Serhii Mykhailovych,
PhD in Law, Associate Professor
(Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro city)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2914-5898>

TERMINOLOGICAL UNCERTAINTY OF CATEGORIES OBJECT AND SUBJECT IN THE DOCTRINE OF INTERNATIONAL CUSTOMS LAW

The article examines the views of scientists on the usage of the categories "object" and "subject" during the definition of the international customs law concept and puts forward their own thoughts regarding the expediency of developing a coherent scientific approach to their interpretation and usage. After all, the lack of the unified approach to the unequivocal understanding and use of the terms used by scientists who study international customs law does not contribute to the knowledge of its essence and significantly complicates its study to applicants of higher education and other interested persons. In particular, there are cases when: some authors justify the object and subject of international customs law, while others recognize the existence of only its subject of legal regulation; some scientists call the object what others call the subject, and vice versa; some researchers determine the subject of international customs law on the basis of their own views on its place in the legal system, while others suggest doing so based on the definition of the subject of national customs law and etc. Attention is drawn to the inadmissibility of the identification of the studied categories. It is offered during the implementation of the concept of international customs law to be derived from the categories "object" and "subject" by the terms "subject of international customs law" and "object of international customs relations". The subject of international customs law are international customs relations. International customs relations are the relations of international customs cooperation, relations on issues of mutual administrative assistance in customs matters and the relations of struggle (or conflict) between actors of international customs law in customs matters. On the basis of different criteria, these groupings of relations can be further differentiated into different types. The object of international customs legal relations is the actual behavior, the activities of their participants, carried out in the framework of international customs relations, which are the subject of international customs law.

Key words: international customs law; subject; object; international customs relations; legal regulation; customs law; customs.

Надійшла до редколегії 28.10.2018